

Posudek oponenta
disertační práce

JUDr. Jakuba Holečka

na téma „Postavení finančních institucí v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva“.

K oponentuře předloženou disertační práci pokládám za velmi solidní a přínosnou, a to jak výběrem aktuálního tématu, tak vlastním zpracováním dané problematiky. Autor vykazuje komplexní přehled právní úpravy, míněn tím ovšem nejenom insolvenční zákon, ale též zákon o konkursu a vyrovnání, jakož i předpisy vztahující se k postavení finančních institucí, především bank, pojišťoven a zajišťoven, včetně nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 a příslušných směrnic Evropského parlamentu a Rady. Jakkoli je vlastním tématu, t.j. finančním institucím (v novém insolvenčním zákoně v kontextu úpravy komunitárního práva) věnována relativně menší část díla (třetí část od strany 154 do strany 208), není důvod toto autorovi vytýkat, neboť v předcházející části je poměrně fundovaně rozebrán průběh insolvenčního řízení (včetně uplatňování nároků jednotlivých možných skupin věřitelů), je porovnávána původní úprava dle zákona o konkursu a vyrovnání s úpravou novou dle insolvenčního zákona, přičemž autor zmiňuje i specifika finančních institucí v tomto procesu. Je namístě vyzdvihnout jeho zacházení s odbornou literaturou, a ocenit, že se nebál těžit i z dosud ne zcela běžně využívaných zdrojů (zápisy z přednášek a veřejných prezentací, publikace dostupné na internetu), přičemž je třeba brát v potaz, že relevantní odborná diskuse a polemika nad problémy vzešlými z insolvenčního zákona odráží skutečnost, že tento zákon nabyl účinnosti až 1.ledna 2008, takže kvalifikované úvahy jsou buď spíše akademické povahy, nebo odrážejí (stejně jako judikatura, již ovšem autor poněkud ke škodě věci spíše pominul) především situaci dopadající na počáteční fázi insolvenčního řízení. Při vědomí toho, jak kusé jsou zatím informační zdroje vykládající insolvenční zákon, možno vyjádřit též drobné politování nad tím, že stranou autorova zájmu zůstala díla Mgr. Mlejnkové (Praktický průvodce insolvenčním řízením - Dashöfer Holding) a JUDr. Ing. Jaroslava Zelenky, Ph.D. (JUDr. Ing. Jaroslav zelenka, Ph.D. a kolektiv, Insolvenční zákon, poznámkové 2. aktualizované vydání, LINDE PRAHA, a.s.), jež ovšem (stejně jako judikaturu) by bylo lze využít spíše než ke stěžejní problematice k obecné části práce.

Vydeme-li z toho, že dílo, které autor v loňském roce zpřístupnil pod shodným názvem veřejnosti (nakladatelství LINDE PRAHA, a.s.), by tedy mohlo sloužit též jako jeden z myšlenkových podkladů při debatách nad způsoby řešení situací vzešlých z aplikace novelizovaného práva, je namístě ocenit, že autor tam, kde aktuální diskuse je dosud v plenkách, se nebojí říci vlastní názor, jenž je zhusta podložen znalostí příslušné úpravy. Jeví se pak logickým, že při takto zvoleném přístupu k věci může být pro autora někdy poněkud obtížné si všechny své postoje vždy zcela obhájit (např. úvaha de lege ferenda o tom, že oddlužení by se mohlo vztahovat i na podnikatele - str. 149), nicméně pokládám za správné, že doktor Holeček se neomezil toliko na popis zjištěného stavu věci, ale v dílčím rozsahu, tam, kde to koncepce díla umožňovala, svůj náhled na danou problematiku čtenářům zpřístupnil. I když práce přesahuje 200 stran textu, nelze mít totiž pochyb o tom, že měl-li by

se autor věnovat všem významným aspektům týkajícím se postavení finančních institucí, ani uvedený objem díla by k naplnění takového záměru zdaleka nepostačoval.

Jako recenzent jsem se zaměřil především na pasáže stran insolvenčního zákona, a proto si dovoluji vyjádřit malé pochybnosti nad autorovou úvahou obsaženou v části týkající se smyslu a cíle nové úpravy insolvenčního práva, kde význam zákona č. 182/2006 Sb. je poměřován i z hlediska toho, že se jedná o jedinou velkou rekodifikaci určitého právního odvětví dokončenou za posledních téměř třináct let. Že jde o rekodifikaci rozsáhlou, s tím zajisté netřeba polemizovat, leč bohužel nikoli dokončenou, neboť mám za to, že zákon byl přijat, aniž byl zcela dopracován, když v některých pasážích jde téměř o polotovar (např. prakticky zcela absentuje úprava řešící vzájemný vztah oddlužení a společného jmění manželů). To je však toliko povzdechnutí recenzentovo, autor za to nemůže, byť zjevně tento problém vnímá též, když např. reformu úpadkového práva v insolvenčním zákoně v pro něj hlavní problematice úpadku finančních institucí tam, kde se zabývá použitelností práva evropských společenství na úpadek finančních institucí, respektive absencí ustanovení o přeshraničním insolvenčním řízení v insolvenčním zákoně (str.157), pokládá za nedotaženou a nekompletní, mimo jiné proto, že insolvenční zákon fakticky zcela opomíjí neevropský aspekt mezinárodních insolvencí (případy, kdy probíhá řízení mající vztah ke státům, které nejsou členy Evropské unie).

Byť tedy existenci některých problémů spojených s výkladem insolvenčního zákona či jeho aplikací autor toliko zmínil, popř. bez hlubšího rozboru nastínil svůj názor na věc nebo se bez dalšího ztotožnil se závěry vyslovenými v důvodové zprávě, v některém z komentářů insolvenčního zákona či v odborných článkách, v jiných případech JUDr. Holeček naopak citované autory vhodným způsobem doplnil, např. za podařenou možno mít část porovnávací úpravu práv a povinností věřitelského výboru orgánů dříve a nyní (str. 72) anebo pasáž osvětlující podmínky přípustnosti reorganizace (str. 130).

Ačkoliv se recenzent zaměřil, jak již avizováno, zejména na pojednání týkající insolvenčního zákona, neodpustí si nicméně poukázat na dílčí nepřesnost stran tvrzení, že podle § 15 zákona o konkursu a vyrovnání nenastávala neúčinnost právních úkonů automaticky, ale bylo třeba prokázat existenci oněch předpokladů neúčinnosti. Jistě bylo (a dosud i je) v incidenčních sporech podle zákona o konkursu a vyrovnání povinností správce konkursní podstaty přesvědčit soud o správnosti svého náhledu na věc, leč pokud se rozhodl neúčinnost uplatnit (obvykle proto, že to bylo pro konkursní podstatu výhodné), nastávaly účinky ze zákona, správce na základě takovéto své úvahy věc zahrnul bez dalšího do soupisu konkursní podstaty se všemi účinky z toho plynoucími, přičemž prostor k reparaci, a tedy k posouzení podmínek neúčinnosti, byl dán zásadně až v rámci excindačního řízení vyvolaného žalobou dotčené osoby (obvykle vlastníka věci) podle § 19 odst. 2 zákona o konkursu a vyrovnání. V souvislosti s neúčinností sluší se ale poznamenat, že autor v zásadě správně pochopil její novou právní úpravu podle insolvenčního zákona, a je příjemným zpestřením práce přehledné grafické zachycení a rozčlenění dané problematiky na straně 106.

Po autorovi jistě nelze spravedlivě požadovat, aby ve své práci pamatoval na všechny výkladové problémy spojené s aplikací insolvenčního zákona, a ke každému z nich zaujímal kvalifikovaný postoj. Nicméně přece jenom, pokud se autor v konkrétním případě již pustil do (vcelku oprávněné) polemiky se zákonodárcem (str. 64) a neshledal přílehlavou úpravu případných nároků na náhradu škody proti tomu, kdo nedůvodně insolvenční návrh podal, bylo možná namísto blíže vysvětlit, jak by si řešení navozené situace představoval on.

Recenzent pokládá za velmi cenné to, že se JUDr. Holeček blíže vyslovil k sankčním ustanovením dle § 178 a násl. insolvenčního zákona (str. 85), především k těm nedostatkům, jež pokládal za zásadní, lhostejno zda jde o pochybnost o smyslu dané koncepce či o objektivní nemožnost jednoznačného výkladu. Autor bedlivě četl příslušná ustanovení insolvenčního zákona a následně provedl v dílčím rozsahu jejich zhodnocení ve vzájemné souvislosti, k čemuž (zákonné úpravě, nikoliv úvaze autora) recenzent připojuje své pochybnosti o ústavní konformitě zákonodárcem zvoleného řešení. Konečné slovo možno v této souvislosti očekávat od Ústavního soudu, jenž soulad této úpravy s Ústavou a Listinou základních práv a svobod posuzuje v řízení vedeném pod sp. zn. Pl. ÚS 36/09.

Z věcného hlediska tedy předložená práce nevykazuje žádných nedostatků, naopak tím, že se věnuje poměrně málo probádané oblasti insolvenčního práva a v přiměřené míře i otázkám s ní spojeným, lze dílo JUDr. Jakuba Holečka pokládat za přínosné a užitečné, jakož i vyhovující standardům kladeným na disertační práci.

V Praze dne 17. května 2010

JUDr. František Kučera

